

Iz uredništva

Zla vremena i kako se s njima nositi

Abundant mala, et Deus voluit ut abundarent mala. Utinam non abundarent mali, et non abundarent mala. Mala tempora, laboriosa tempora, hoc dicunt homines. Bene vivamus, et bona sunt tempora. Nos sumus tempora: Quales sumus, talia sunt tempora (Sermo 80,8).

»Obilato je zala i Bog je htio da zala bude obilato. O da se ne umnožiše zli, pa ne bi bilo tolikih zala. Zla vremena, tegobna vremena, tako govore ljudi. Dobro živimo i eto dobrih vremena. Vremena to smo mi: kakvi smo, takva su vremena«. Tako je biskup Augustin propovijedao kršćanima u sjevernoj Africi, u njihovu tjeskobnom »vremenu«. Prema njemu, zlo ili dobro vrijeme čine ljudi. Tvrdi: »Vrijeme smo mi, kakvi smo takva su vremena«. Drugim riječima, ako su nam zla vremena, mučna vremena, nevaljala vremena, mi ne valjamo.

Može biti korisno podsjetiti se na to danas u Hrvatskoj kada nam domovina tone u depresiji, defetizmu, nezadovoljstvu, kada smo svakodnevno suočeni s tolikim bahatostima, tlačenjem slabijih, životnom nesigurnosti pojedinaca i obitelji, velikim nepravdama. Stanje je toliko teško da neki posežu za starom teološko-filozofskom sintagmom *mysterium iniquitatis*, smjerajući na nedokučivu »tajnu zla« koje je na djelu. Ipak, ne samo sv. Augustin nego i sam taj latinski izraz *iniquitas*, nekako nas prizemljuje. Osim neravnost tla, kako u rječniku piše, znači nejednakost položaja u društvu, *nepravdnost* i, dosljedno tome, *nepovoljne prilike mjesta, vremena, stvari*. Upravo ono što i Augustin zove »zla i mučna vremena«, *mala tempora, laboriosa tempora*. I ovo naše zlo vrijeme svodi se na društvene *nepravde* i osobnu *nepravdnost*. Jer, najlakše bi bilo jeftinom mistifikacijom sve prebaciti na Sotonu i njegove sile mraka. No, naše augustinovsko »zlo vrijeme«, kao izrazito nepovoljno duhovno i materijalno stanje, ima svoje ishodište u nama, građanima Republike Hrvatske. Pritom, ako se u nas osjeća »ozračje« obavljenog kriminala, onda su u kriminalu, nepoštenju, korupciji, mladenačkom ili obiteljskom nasilju ogrezli najviše kršćani, koji čine apsolutnu većinu pučanstva. Zato je ovo hudo vrijeme, velikim dijelom, živa slika nas samih i našega kršćanstva. Moralna zla nisu utvare koje lete zrakom napadajući nedužne ljude. Isus je jasan: *Ta iznutra, iz srca čovječjega, izlaze zle namisli, bludništva, krađe, ubojstva, preljubi, lakomstva, opakosti, prijevara, razuzdanost, zlo oko, psovka, uznositost, bezumlje (Mk 7, 21-22).*

Dakako, uopćavanjem se može i pogriješiti. Netko može reći da je većina građana bila žrtvom tranzicijskih promjena, drugim riječima, zaskočena i prevarena. Htjelo se dobro, a ispalo je loše. Umjesto sustava koji je svojim društvenim strukturama niz godina, uglavnom neuspješno, proklamirao socijalizam

»s ljudskim licem, nekritički se prihvatilo liberalni divlji kapitalizam, ne videći da on uopće nema »ljudsko lice«. Ali, tko je to tako spremno prihvatio i zašto? Svakako, prvenstveno oni koji su se preko noći nepošteno obogatili i iskazali najviši stupanj gramzivosti i izigravanja zakona. Jer, i prema nalazu državne revizije, naša privatizacija velikim dijelom bila je u protivnosti sa zakonima, dakle, pljačka. Točno je i to da su u kriminalnim mutnim radnjama sudjelovali i neki koji nisu upisani u matice krštenih. Ali, među onima koji su opljačkali svoju državu gdje god se moglo – a moglo se, bilo je ipak najviše – kršćana. Sigurno ih je relativno najviše i među onima koji su se učinili lažnim braniteljima, koji su se dokopali nezaslužениh povlastica i sl. Daleko je to od pokušaja opravdanja u stilu bili smo »zaskočeni«, nespremni ili iznenađeni. Pokazalo se da nam je vrijednosni sustav daleko od Evanđelja.

Uostalom, ako i prihvatimo činjenicu da većina kršćana i drugih ljudi dobre volje nije izravno sudjelovala u tako izvršenoj »pretvorbi«, stoji da se ne griješi teško samo mišlju, riječju, djelom, nego i propustom, pa se može govoriti o strukturalnim uzrocima zla, utjelovljenim u onima koje smo mi slobodno birali, i pitati se kako je to oblikovana naša vjernička svijest i savjest? Mi kršćani krivi smo pred društvom koje je na rubu gospodarskog i moralnog sloma, u kojem je toliko loše odgojenih mladih ljudi lišenih sustava vrijednosti, perspektive i sklonih nasilju, pred ljudima koji rade, a ne primaju nikakvu plaću, koji bi radili, ali nemaju posla. Ovo »zlo vrijeme«, pa i kao grijeh struktura, velikim dijelom, bilo je i ostalo naš zajednički, pa i vjernički (?) »izvorni proizvod«, proizvod nas samih, naših obitelji, naših škola, naših političara, našeg mentaliteta, naše Crkve. Ovo zlo vrijeme mi smo i ono je naša neretuširana slika.

Ako je tako, sam od sebe nameće se zaključak da nam je više od svega potrebno obraćenje. Konačno treba pogledati. Zlo vrijeme kršćanske zajednice konačno moraju prepoznati u sebi i krenuti putem obraćenja. Ono se događa u srcu pojedinca, danas najbolje, u malim zajednicama žive vjere. Kraljevstvo koje već jest tu, među nama, raste u dobroti dobrih ljudi koji žive svoju vjeru. Ne treba čekati da se obrati »Crkva«.

Na ozbiljnost našega duhovno nezdravog stanja jasno upozorava još jedan simptom. Zar nije čudno da u nas često ni oni koji se smatraju najboljim vjernicima uopće *ne vide* jasne naznake i prisutnost »dobrog vremena«, dobrih ljudi? A činjenica je da je danas i u Hrvatskoj na tisuće kršćana i nekršćana koji se tiho i ustrajno, uprkos svemu, uporno zalažu, koji u radosti i nadi djeluju oko zajedničkog dobra i dobra najpotrebnijih. Znana je, ali nedovoljno, i ta svijetla, tiha i ustrajna strana hrvatskog društva, pa i kršćanstva u njemu, ali je i mnogi kršćani slabo priznaju, relativizirajući svaki pošten napor, tonući u pesimizam što je praktični ateizam.

U našim hudim prilikama doista nema razloga za neko samozadovoljstvo, ali još manje za odustajanje od dobrote, njezino nepriznavanje i neprepoznavanje. Glavni zadaci su ovdje kod kuće i konačno im se valja okrenuti. U vrijeme kada

je mnogostrana kriza došla vrhuncu, osjeća se klonulost. Neki svojim ponašanjem daju znati bi bi bilo najuputnije baciti koplje u trnje, priznati svoju nemoć. Umor se osjeća i u članovima Kruga i njihovim prijateljima. Ipak, svjesni smo da odustajanje ne bi bila ispravna vjernička odluka.

Kao ljudi različitih svjetonazora, ali pobornici zajedničkih vrednota, osjećamo poziv na ostvarenje proklamiranog programa koji smo prošle godine prihvatili i za koji smo sa svih strana dobili veliku potporu.

»A mi se nadasmo..., ali...« (usp. Lk 24, 21) govorili su razočarani učenici poslije Velikog petka. I s obzirom na Krug mnogi su se nadali i vidjeli da to nije »ono« što su se nadali. Možda nam nade često nisu valjano postavljene, motivi dovoljno čisti, volja spremna na zalaganje, bez traženja vlastite računice. Uvijek vrijedi odgovor Uskrsloga: »Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?« (Lk 24, 25). Bez križa nema uskrsnuća.

Ovim brojem ulazimo u osmu godinu izlaženja našeg časopisa, glasila Kršćanskoga akademskog kruga. Članovima te ambiciozno zasnovane udruge, krugašima, eto prigode da se iznova zapitaju opravdavaju li razlog svog utemeljenja i izdavanja glasila koje se zove *Nova prisutnost*? U programu i statutu 2002. utemeljitelji su jasno zacrtali, a članovi udruge i njihovi brojni prijatelji u *Manifestu* 2009. javno očitovali, da žele biti *nova, evanđeoska i poslijekoncilska prisutnost* u svijetu i u Crkvi na ovim prostorima, jer vjerom prijanaju uz Isusa Krista. Nikome dalje koristi od plićaka lijepih riječi, pobožnih želja i jalovih obećanja. Domovina nam ne smije biti cesarićevska mrtva luka, a Krug umorna lađa o čemu pjeva u pjesmi koju prilažemo. Valja se otisnuti od lažne sigurnosti »mrtve luke« i bez straha zaploviti na dubinu – za dobro zajednice, kao njezino »dobro vrijeme«. Bez mnogo »šarenih zastava« i s barem onoliko žive vjere koliko je zrno gorušice. Jer tako raste Kraljevstvo nebesko (usp. Mt 13, 31; Mk 4, 31; Lk 13, 18). U tom smjeru potiču nas mnogi prilozi u ovome broju, osobito članci na temu obraćenja, djelovanja Duha Božjega i Života kao svrhe stvaranja.

Uskrsli Krist u samome je središtu Božjega i našeg svijeta u nastajanju. *Duh Gospodnji ispunja svemir* (Mudr 1, 7) i čini sve novo. Gdje je Duh, tu su i plodovi Duha: *ljubav, radost, mir, velikodušnost, uslužnost, dobrotu, vjernost, blagost, uzdržljivost* (Gal 5, 22-23). Gdje je Duh, tu je »dobro vrijeme«, tu su dobri ljudi.